

Minėdamas supratimo apie antibiotikus savaitę Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras dalijasi Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) informacija dėl atsparumo antibiotikams keliamos grėsmės ir įžvalgomis, ką reiktų daryti, siekiant išsaugoti antibiotikų veiksmingumą ir kontroliuoti infekcines ligas.

Faktai

- Šiandien atsparumas antibiotikams yra viena didžiausių sveikatos grėsmių pasaulyje.
- Tai natūralus reiškinys, tačiau netinkamai vartojami antibiotikai žmonių ir gyvūnų gydymui paspartina atsparumo procesą.
- Gali paveikti visus, nepriklausomai nuo amžiaus ar kurioje šalyje gyvename.
- Auga skaičius infekcijų, tokių kaip pneumonija, tuberkuliozė ir gonorėja, kurias gydyti vis sunkiau, nes antibiotikų veiksmingumas mažėja.
- Atsparumas antibiotikams prailgina gydymosi ligoninėje trukmę, daugiau kainuoja ir didina mirtingumą.

Problemos svarba

Antibiotikai – vaistai, naudojami bakterinių infekcijų prevencijai ir gydymui. Atsparumas antibiotikams išsivysto, kai pasikeičia bakterijų atsakas į vartojamą vaistą. Bakterijos, o ne žmonės tampa atsparios antibiotikams. Tokiomis bakterijomis užsikrėtusius sunkiau gydyti nei tuos, kurie yra užsikrėtę neatspariomis antibiotikams bakterijomis. Atradus naujus antibiotikus, atsparumas jiems išliks viena didžiausių grėsmių, jeigu nebus keičiama antibiotikų vartojimo elgsena. Būtina keisti požiūrį į antibiotikų skyrimą ir vartojimą. Infekcijų plitimą taip pat mažina skiepai, rankų plovimas ir tinkama maisto higiena. Pasaulyje atsparumas antibiotikams auga dideliais tempais. Kiekvieną dieną atsiranda ir plinta nauji atsparumo mechanizmai, mažindami įprastų infekcinių ligų gydymo galimybes. Taip pat didėja sunkiau išgydomų (arba neišgydomų) infekcijų, tokių kaip pneumonija, tuberkuliozė, kraujo užkrėtimai ir gonorėja. Šalyse, kuriose antibiotikus galima įsigyti be recepto, atsparumas ir plitimas antibiotikams yra didžiausias. Šalyse, kurios neturi patvirtintų gydymo gairių, sveikatos priežiūros darbuotojai antibiotikus gydymui skiria dažniau, nustatomas per didelis antibiotikų vartojimas.

Jeigu nebus imtasi skubių veiksmų, yra reali grėsmė nebeturėti veiksmingų antibiotikų. Tai reiškia, kad infekcijos ir smulkūs sužalojimai gali tapti mirtini.

Prevenција ir kontrolė

Atsparumas antibiotikams plinta dėl per didelio antibiotikų suvartojimo, neatsakingo vartojimo, prastos infekcijų prevencijos ir kontrolės. Siekiant sumažinti atsparumo poveikį ir plitimą, veiksmų reikia imtis visose srityse.

Ką turi daryti kiekvienas gyventojas?

Vartoti tik gydytojų paskirtus antibiotikus.

Visada suvartoti visą paskirtą dozę net ir tada, kai pasijuto geriau.

Nevartoti antibiotikų likučių.

Niekada nesidalinti antibiotikais su kitais asmenimis.

Dažnai plauti rankas, vengti sąlyčio su sergančiais asmenimis, praktikuoti tinkamą maisto higieną, skiepytis reikiamu metu.

Ką turi daryti farmacijos ir sveikatos priežiūros darbuotojai?

Užkirsti kelią infekcijoms užtikrinant rankų, instrumentų ir aplinkos higieną.

Raginti pacientus skiepytis laiku.

Skirti antibiotikus pacientui atlikus reikiamus tyrimus.

Antibiotikus išrašyti ir skirti tik tuomet, kai jų reikia.

Paašškinti pacientui, kaip teisingai vartoti antibiotikus, papasakoti apie atsparumą, pavojus, piktnaudžiavimą.

Paašškinti pacientui apie infekcijų prevenciją: skiepus, rankų higieną, kosėjimo/čiaudėjimo higieną.

Vykdyti atsparumo antibiotikams stebėseną.

Kaip gali prisidėti sveikatos pramonė?

Investuoti į naujų antibiotikų ir vakcinų kūrimą, diagnostiką.

Ką turi daryti politikai?

Sukurti nacionalinį atsparumo antibiotikams prevencijos ir kontrolės veiksmų planą.

Gerinti antibiotikams atsparių infekcijų stebėseną.

Stiprinti infekcijų prevencijos ir kontrolės priemonių politiką ir įgyvendinimą.

Reguliuoti ir skatinti tinkamą vaistų naudojimą.

Teikti informaciją apie atsparumo antibiotikams poveikį.

Ką turi daryti žemės ūkio sektoriaus atstovai?

Užtikrinti, kad antibiotikai gyvūnams būtų duodami tik pasitarus su veterinaru.

Nenaudoti antibiotikų augimo skatinimui ar infekcijų profilaktikai.

Skiepyti gyvūnus, sumažinti antibiotikų poreikį, plėtoti alternatyvias antibiotikams priemones.

Skleisti ir skatinti gerąją praktiką visuose gyvūninio ir augalinio maisto gamybos ir perdirbimo procesuose.

Tobulinti ūkių biologinę saugą, gerinti higieną.

Poveikis

Kai infekcijos negalima gydyti pirmos kartos antibiotikais, turi būti naudojami brangesni vaistai, todėl pailgėja ligos trukmė ir gydymas ligoninėse, dėl ko padidėja ir ekonominė našta. Atsparumas antibiotikams kelia pavojų šiuolaikinės medicinos pasiekimams. Infekcijų gydymas ir profilaktika, organų transplantacija, chemoterapija, chirurgija (pvz., cezario pjūvio operacija) be efektyvių antibiotikų tampa pavojingesnės.

PSO atsakas

Antibiotikų atsparumo stabdymas – vienas PSO prioritetų. Pasaulio veiksmų planas, skirtas atsparumo antibiotikams problemoms spręsti, patvirtintas 2015 m. gegužę Pasaulio sveikatos asamblėjoje. Tikslas – užtikrinti, kad infekcinių ligų prevencija ir gydymas būtų vykdomi saugiai ir veiksmingai.

Pasaulinio veiksmų plano strateginiai tikslai:

- Pagerinti supratimą apie antimikrobinį atsparumą.
- Stiprinti priežiūrą ir tyrimus.
- Sumažinti infekcijų atvejus.
- Optimizuoti antimikrobinių vaistų vartojimą
- Užtikrinti pastovias investicijas kovai su atsparumu.

2016 m. rugsėjo mėn. Niujorke Jungtinių Tautų Generalinėje asamblėjoje patvirtinta politinė deklaracija, kuri įpareigoja plačiai ir koordinuotai spręsti pagrindines atsparumo antibiotikams priežastis daugelyje sektorių, ypač žmonių sveikatos, gyvūnų ir žemdirbystės. PSO remia valstybes

nares rengiant nacionalinius veiksmų planus dėl atsparumo antimikrobinėms medžiagoms, remiantis pasauliniu veiksmų planu.

Parengta pagal [PSO informacija](#).